

MAAK KENNIS MET DE LEEFWERELD VAN OUDERE MIGRANTEN

LEIDRAAD CULTUURSPECIFIEKE ZORG

"Vanuit cultuursensitief handelen
naar cultuurspecifieke elementen
in zorg en welzijn"

Leeswijzer leidraad cultuurspecifieke zorg

Met veel plezier en zeer bevlogen hebben we de afgelopen 3,5 jaar gewerkt aan de Leidraad Cultuurspecifieke Zorg. Deze leidraad is een samenvatting van verschillende onderdelen die we hierna benoemen. We benadrukken dat de onderdelen tot stand zijn gekomen aan de hand van vele gesprekken die we met oudere migranten en de mensen die belangrijk voor hen zijn, hebben gevoerd. Met deze leidraad verwachten we de bestaande initiatieven te versterken en nieuwe plannen uit te werken tot instrumenten en interventies die echt bijdragen aan het verkleinen van verschillende achterstanden, als in gezondheid en beleving van gezondheid, zowel fysiek als psychisch. Voor NOOM blijft het een uitdaging om te zoeken naar raakvlakken die menseigen zijn en daardoor voor iedereen herkenbaar. Maar ook de behoefte aan erkenning en acceptatie van verschillen mag er zijn. Suggesties over communicatie en bejegening, aanvullingen die bijdragen aan passende zorg, scholing om nieuwe kennis eigen en toepasbaar te maken en tot slot naslagwerk om aan te vullen of over in gesprek te gaan. Deze onderdelen tezamen vormen de Leidraad Cultuurspecifieke Zorg.

Wat het naslagwerk betreft nodigen we de lezer uit om aan te vullen wat ontbreekt aan de verschillende overzichten. NOOM heeft deze in de leidraad opgenomen als aanzet om te komen tot een verzamel- of vindplaats van de vele mooie initiatieven die er zijn in het belang van welzijn van ouderen met een migratieachtergrond. Ook de suggesties voor structurele inzet van cultuurspecifieke zorg zullen verder uitgewerkt worden. Daarvoor wordt een koplopergroep van zorginstellingen gevormd.

Zoals in de info-sheet is opgenomen worden de onderdelen over dementie en palliatieve zorg met daarbij de aandacht voor levensvragen in een vervolgtraject verder ontwikkeld. Er is nog veel werk te doen.

In samenwerking met onze huidige en wellicht toekomstige partners gaan we de volgende stappen zetten om cultuursensitief handelen met steeds meer kennis over cultuurspecifieke accenten, vanzelfsprekend te maken.

Namens NOOM, de projectleiders
Grace Tanamal & Jeanny Vreeswijk-Manusiwa

De aanleiding

Het huidige aantal 55-plussers (400.000) met een migratieachtergrond zal de komende jaren toenemen. Deze groep verdubbelt in omvang tussen nu en 2035 en verdrievoudigt de komende 25 jaar. Chronische ziekten, een grotere kans op dementie (3 tot 4 keer groter dan bij ouderen van Nederlandse origine) en een slechte financiële positie, zijn enkele factoren die leiden tot armoede, eenzaamheid en een kortere levensduur. Het Netwerk van Organisaties van Oudere Migranten (NOOM) maakt zich hier al jaren ernstig zorgen over.

En daarom is NOOM verheugd met de opdracht die het in 2019 van het Ministerie van VWS heeft gekregen om een Leidraad Cultuurspecifieke Zorg te ontwikkelen.

Het doel

Met de leidraad cultuurspecifieke zorg wordt gestreefd naar verbetering van de kwaliteit van zorg voor ouderen met een migratieachtergrond. Deze leidraad kan, met enkele aanpassingen, ook ingezet worden voor zorgvragen van ouderen die om andere dan etnische verschillen specifieke zorg behoeven. Te denken valt bijvoorbeeld aan verschillen op basis van gender of religie.

Voor wie

De leidraad kan gebruikt worden door:

- Medewerkers en vrijwilligers die te maken hebben met ouderen met een migratieachtergrond en werkzaam zijn in zorg- en/of welzijnsinstellingen en in het sociaal domein.
- Medewerkers en vrijwilligers in de informele sector en/of actief in (migranten) zelforganisaties.
- Familieleden die met elkaar en met instellingen in gesprek gaan over de meest passende zorg voor hun ouder.

De onderdelen van de leidraad zijn te vinden op
www.netwerknoom.nl/leidraad-cultuurspecifieke-zorg

ONDERDELEN LEIDRAAD CULTUURSPECIFIEKE ZORG

Met input van de ouderen zelf, zijn de volgende onderdelen ontwikkeld. Samen vormen zij de leidraad voor cultuurspecifieke zorg.

1. Communicatie & bejegening

- Wat te doen en niet te doen: lijsten met tips voor gesprekken met oudere migranten en hun familie
- Gesprekskaarten over: het gesprek met de zorgprofessional, met familie onderling, rondleiding in het verpleeghuis, de eerste weken in het verpleeghuis
- Aanvullende informatie over in gesprek gaan met familie
- Voorbeelden van in gesprek gaan met ouderen met een migratieachtergrond

- ADL suggesties om aan te vullen in het zorgplan
- Model van een cliëntprofiel om te gebruiken bij intake en verdere invulling van het zorgplan
- Beleving van ziek en gezond zijn in andere culturen
- Suggesties voor structurele aandacht voor cultuurspecifieke zorg

2. Praktische aanvullingen voor cultuur- specifieke zorg

3. Scholing & Voorlichting

- E-learning modules 'Van thuis naar het verpleeghuis' en 'De eerste weken in het verpleeghuis'
- Beschrijving van vervolgm modules
- Film en podcast om cultuurspecifieke zorg te bespreken met zorgmedewerkers
- Drie korte filmpjes om oudere migranten kennis te laten maken met een verpleeghuis, vooraf aan een rondleiding

- Literatuurlijst met betrekking tot ouderen met een migratieachtergrond in relatie tot zorg en welzijn
- Overzicht van bestaand materiaal met betrekking tot cultuurspecifieke zorg
- Overzicht van instellingen met cultuurspecifieke zorg, woon- en welzijnsaanbod
- Gesprekken met oudere migranten in Amersfoort

4. Naslagwerk

DOEN

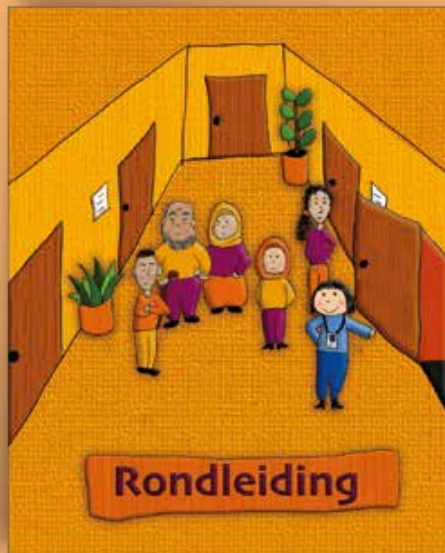
- Schep een situatie van vertrouwen en houd rekening met de taalpositie van de ander
- Heb kennis van waarden en normen behorend bij de betreffende cultuur: begroeting, oogcontact, stemvolume, aanraking en omgeving
- Ga in op emotie en stel open vragen ter controle, vraag of je het goed hebt begrepen

NIET DOEN

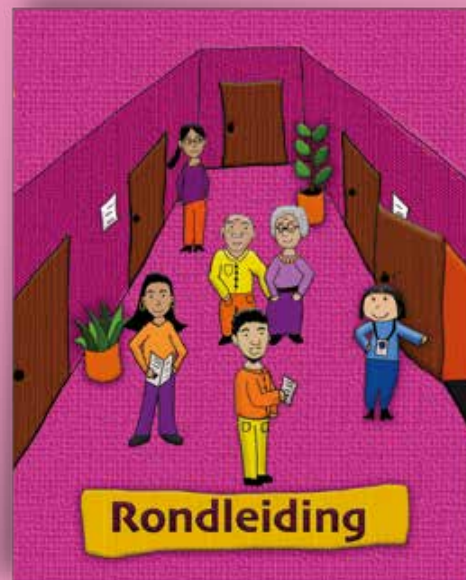
- Gehaast zijn en meteen recht op je doel afgaan zonder even wat tijd te nemen om kennis te maken
- Uitgaan van eigen gewoonten, normen en waarden en van daaruit het gedrag van de ander verklaren
- Ideologische of emotionele discussies aangaan en hierover non-verbale communicatie tonen

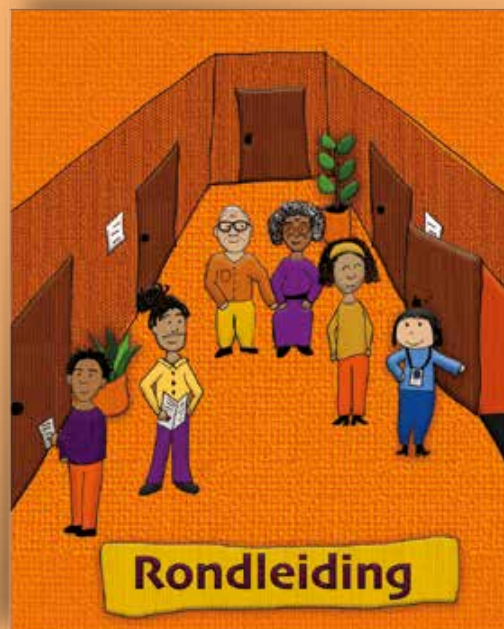
DOEN

- Geef objectieve informatie over het wonen in een verpleeghuis en bespreek angst en onbekendheid
- Vertel over cultuurspecifieke zorg en wat dit voor de oudere en de familie kan betekenen
- Geef schriftelijk, getekend of fotografisch materiaal mee en bied een nagesprek aan

NIET DOEN

- Ervan uitgaan dat er voldoende kennis is over de intramurale zorg en vakjargon gebruiken
- Verwachtingen wekken die niet waargemaakt kunnen worden
- Familie en cliënt dwingend tegemoet treden om tot opname over te gaan

Deze kaarten ondersteunen het gesprek tussen de familieleden onderling of met een zorgmedewerker, zowel thuis als in het verpleeghuis.

DOEN

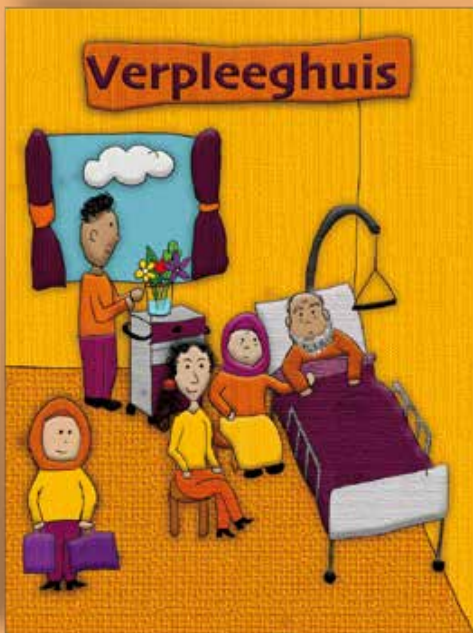
- Ondersteun elkaar door een sfeer van vertrouwen te scheppen en naar elkaar te luisteren
- Sta open voor de ander, ga in op emoties en vraag wat iemand moeilijk vindt
- Focus op de probleemoplossing en vraag ook de oudere zelf wat hij/ zij vindt

NIET DOEN

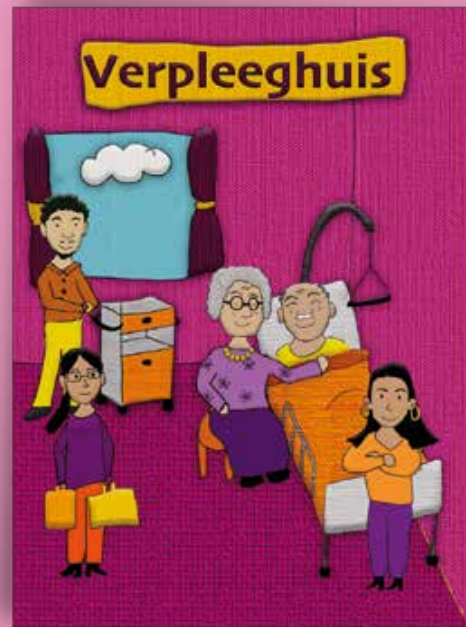
- Over verdriet of boosheid van de ander heen praten
- De ander betuttelen en jezelf als goed voorbeeld stellen
- Conflicterende waarden afdoen als onjuist zonder verder te zoeken naar mogelijke oorzaken

DOEN

- Vertel wat cultuurspecifieke zorg betekent voor de bewoners, behorend bij de diverse domeinen uit het zorgplan
- Neem de tijd; ouderen vertellen vaak in verhalen en herinneringen
- Vraag waar de familie graag bij wil helpen en vertel wat de mogelijkheden zijn

NIET DOEN

- Ervan uitgaan dat iets niet kan omdat de instelling dat zo niet gewend is
- Het hebben van een waardeoordeel over de wijze waarop iemand cultuur of religie vormgeeft
- Onbegrepen of onbekend gedrag beoordelen als onjuist op basis van eigen cultuur of die van medebewoners

